

Les tenses relacions amb els EUA

Els tres darrers anys del pontificat de Joan Pau II van ser marcats per dos afers que van eixamplar la barrera geogràfica de l'oceà Atlàntic. L'escàndol protagonitzat pels capellans acusats d'abusos sexuals a menors i la invasió de l'Iraq van complicar la relació entre el Vaticà i els catòlics nord-americans, així com amb l'administració de George W. Bush.

Quan, l'agost del 2003, el pare John Geoghan va ser assassinat per un altre reclus en una presó de Massachusetts feia mesos que els diaris nord-americans anaven plens dels dos afers que més maldecaps van donar al papa Joan Pau II en els darrers anys del seu pontificat: els abusos sexuals a menors i la guerra a l'Iraq; unes polèmiques que, forçosament, influïren en les relacions entre el Vaticà i els Estats Units per a molt de temps.

Tot havia començat el matí del 6 de gener de l'any 2002 arran d'una notícia publicada a les pàgines del diari *The Boston Globe*. John Geoghan, un antic capellà, havia abusat sexualment de més de 130 menors durant tres dècades i, malgrat saber-ho, Bernard Law, cardenal de Boston, no ho havia impedit. L'Església catòlica dels Estats Units i, per extensió, el Vaticà no podien haver tingut un pitjor regal de Reis. La gravetat de la notícia es va estendre mesos després arran d'una investigació feta pel diari *The Washington Post* entre les diòcesis catòliques dels Estats Units que va descobrir que des dels anys seixanta almenys 850 capellans catòlics havien estat acusats d'una conducta similar.

Aquesta polèmica i, sobretot, la manera com es va tractar des de Roma, va crear un gran abisme entre els catòlics dels Estats Units i la Santa Seu. No debades, una enquesta feta pel *Boston Globe* el maig del 2003 mostrava que el 51% de catòlics de la ciutat, d'entre divuit i trenta-nou anys, donaria suport a la creació d'una Església nord-americana

Independent. John Allen, corresponent al Vaticà del *National Catholic Reporter* i analista de la CNN, explica en el llibre *All the Pope's men* (Estats Units, Doubleday, 2004) que la crisi dels abusos sexuals és l'episodi més dolorós de l'Església catòlica dels Estats Units des de la seva fundació.

Per aquesta raó, és molt comprensible que la cúria romana, amb el papa Joan Pau II al capdavant, veiés amb preocupació la situació creada a l'altra banda de l'Atlàntic. Tot i que als Estats Units viu només el 6% del miler de milions de catòlics que hi ha al món, la Santa Seu és conscient que la nord-americana, amb 377 bisbes, és l'Església catòlica més influent del Planeta i que, per acabar-ho d'adobar, el poder econòmic i cultural d'aquest país pot determinar l'evolució de les religions en un futur proper.

Tot i que, en un principi, les mencions directes del papa vers aquesta qüestió van ser més aviat escasses, alguns dels cardenals més influents del Vaticà no es van mossegar la llengua a l'hora de defensar-se. Així, al maig del 2002, en un moment en què l'escàndol, esventat per la premsa, ja s'havia escampat per tot el món, el cardenal hondureny Oscar Rodríguez Madariaga, aleshores un dels candidats més fermes a substituir Joan Pau II, donava el seu punt de vista en una entrevista al diari catòlic italià *30 Giorni*. "Per què en un moment en què l'atenció de la premsa apuntava cap a l'Orient Pròxim i a les injustícies contra el poble palestí, la premsa dels Estats Units es va obsessionar amb uns abusos

sexuals que havien passat trenta anys abans?", protestava Rodríguez. El cardenal donava resposta a la seva pregunta dient que la causa era la posició contrària de l'Església a l'avortament, a l'eutanàsia i a la pena de mort, així com el seu suport a la creació d'un estat palestí, acompanyada de la negativa a acceptar Jerusalem com a capital indivisible de l'estat d'Israel. En aquest sentit, assenyala John Allen, fonts del Vaticà suggerien també la influència del lobby proisraelià dels Estats Units en la cobertura de l'afer. De fet, segons un altre estudi citat en el llibre, més d'una quarta part dels alts responsables de mitjans de comunicació als Estats Units és d'origen jueu.

D'altra banda, el cardenal Joseph Ratzinger, una altra de les veus més poderoses del Vaticà, en un congrés celebrat a Múrcia el novembre del 2002, responia a una pregunta sobre la posició bel·ligerant de la premsa: "Estic convençut que és una campanya planejada, sobretot tenint en compte que els capellans culpables d'abusos són menys d'un 1%, un percentatge no superior a altres sectors de la societat", opinava Ratzinger. A més, segons un altre argument del Vaticà, en les arrels de la crisi hi havia el desig d'alguns d'enriquir-se a l'esquena de l'Església catòlica. En aquest sentit, un estudi encarregat per la Conferència Episcopal dels Estats Units, fet públic el febrer del 2004, va trobar que entre els anys 1950 i 2002 hi havia hagut en tot el país un total de 4.392 demandes contra capellans per abusos sexuals i que, consegüentment, l'Església havia pagat un total de 572 milions de dòlars.

Des del punt de vista dels catòlics dels Estats Units, en canvi, el motiu de la crisi era un altre. Així, molts americans opinaven que la preocupació principal del Vaticà era mantenir el seu poder i, en conseqüència, mentre milers de nens eren agredits sexualment per capellans, la jerarquia catòlica procurava protegir-se en lloc d'acceptar els errors i preocupar-se per corregir-los. Segons John Allen, el Vaticà no va ser capaç de veure que la causa de l'escàndol va ser la mala gestió del problema pels bisbes i no els abusos sexuals en si. Un exemple n'és Bernard Law, el cardenal de Bos-

El papa dóna la benvinguda al president dels Estats Units, George Bush (pare), en una visita que aquest darrer va fer al Vaticà.

ton que va encobrir l'actuació de John Geoghan, que, tot i presentar la renúncia a Roma el desembre del 2002, va continuar en una bona posició dins l'estructura del Vaticà.

Mentrestant, quan aquest afer encara es trobava en primera línia, un altre front es va obrir en les tenses relacions entre la Santa Seu i els Estats Units. Des de mitjan 2002 molts membres de la jerarquia vaticana, sobretot els cardenals Ruini i Ratzinger i l'arquebisbe Martino, van començar a mostrar-se contraris a una possible intervenció militar a l'Iraq. A partir del gener del 2003 s'hi van afegir el cardinal Angelo Sodano, secretari d'Estat del Vaticà, i el mateix Joan Pau II. El maig del 2003, quan el president Bush ja havia declarat oficialment la fi de la guerra, un editorial d'una publicació propera a la Santa Seu arremetia amb duresa contra l'actuació unilateral dels Estats Units en el conflicte.

Tal com assenyala John Allen en el seu llibre citat anteriorment, la notícia va ser rebuda amb molta sorpresa i indignació pels nord-americans, sobretot entre els catòlics. El motiu era que fins aleshores hi havia hagut una bona sintonia entre la Santa Seu i el govern de George Bush, sobretot gràcies a la coincidència en temes com la investigació amb cèl·lules mare, l'avortament i el paper de la religió en la vida pública. És

per això que molts catòlics conservadors van arribar a la conclusió que el veritable xoc de civilitzacions provocat per la guerra a l'Iraq no havia estat entre el cristianisme i l'islam, sinó entre la Santa Seu i els Estats Units.

En opinió de molts membres del Vaticà, tant l'afer dels abusos sexuals com el de la guerra a l'Iraq demostren que el fantasma del calvinisme encara plana per damunt de la cultura nord-americana i que és la causa de l'individualisme i del consumisme desmesurats, així com de la relegació de la religió a l'esfera privada. Per aquest motiu, amplis sectors de la Santa Seu dubten que la cultura nord-americana pugui ser la manera més idònia de liderar una visió cristiana de la societat i temen la influència que aquesta cultura té arreu del món. Un bon exemple d'això és una frase de John Allen: "Al Vaticà tothom és conscient que quan als Estats Units es ternuden, de ben segur la resta de l'Església catòlica agafarà un bon refredat."

Raons del malentès entre el Vaticà i els Estats Units. La crisi dels abusos sexuals i la posició contrària del Vaticà a la intervenció de l'exèrcit nord-americà a l'Iraq va aixecar un mur entre la comunitat catòlica dels Estats Units i la Santa Seu. En el llibre *All the Pope's men*, Allen explica, amb la intenció de

El portaveu de la Santa Seu, Joaquin Navarro Valls, ha estat un dels encarregats de comparèixer davant la premsa per explicar l'estat de salut del papa Joan Pau II.

millorar la comprensió mútua entre les dues parts i partint de fonts eclesiàstiques, les estructures i el funcionament de la cúria romana.

En primer lloc, cal tenir clars els conceptes. La ciutat del Vaticà és el territori físic, d'aproximadament 40 hectàrees, on es troba la Santa Seu, govern de l'Església catòlica i institució que té un rang equivalent al d'un estat sobirà. La cúria romana, en canvi, és l'administració, és a dir, el sistema burocràtic de l'estat. Tot i que l'Església és una institució mil·lenària, l'estat del Vaticà va néixer l'any 1929 arran d'un acord entre el papa Pius XI i el govern de Benito Mussolini.

La Santa Seu és l'única institució religiosa del món que és considerada estat. És membre de les Nacions Unides i disposa de 211 ambaixadors en altres països i institucions. Entre els estats que no mantenen relacions diplomàtiques amb la Santa Seu destaquen la Xina, el Vietnam i l'Aràbia Saudita. Actualment, el

FUNDACIÓ
Caixa Sabadell

Pel compromís social

ACTE DE LLIURAMENT DELS PREMIS ALS PROGRAMES PER A LA INTEGRACIÓ DE JOVES IMMIGRANTS

L'acte estarà presidit per la secretària per a la Immigració, Sra. Adela Ros, i pel president de la Fundació Caixa Sabadell, Sr. Lluís Brunet

d'abril de 2005
19 h

Auditori de Caixa Sabadell
(C/ d'en Font, 1. Sabadell)

informació: www.fcaixasabadell.org o bé 937 259 522

PRESENTACIÓ DE L'ESTUDI "PIONERES I PIONERS:
TRAJECTÒRIES BIOGRÀFIQUES DE FILLES I FILLS DE
FAMÍLIES IMMIGRADES A CATALUNYA".

Refrigeri per als assistents.
Acompanyament musical a càrrec del grup berber Inomazigh.
Entrada lliure

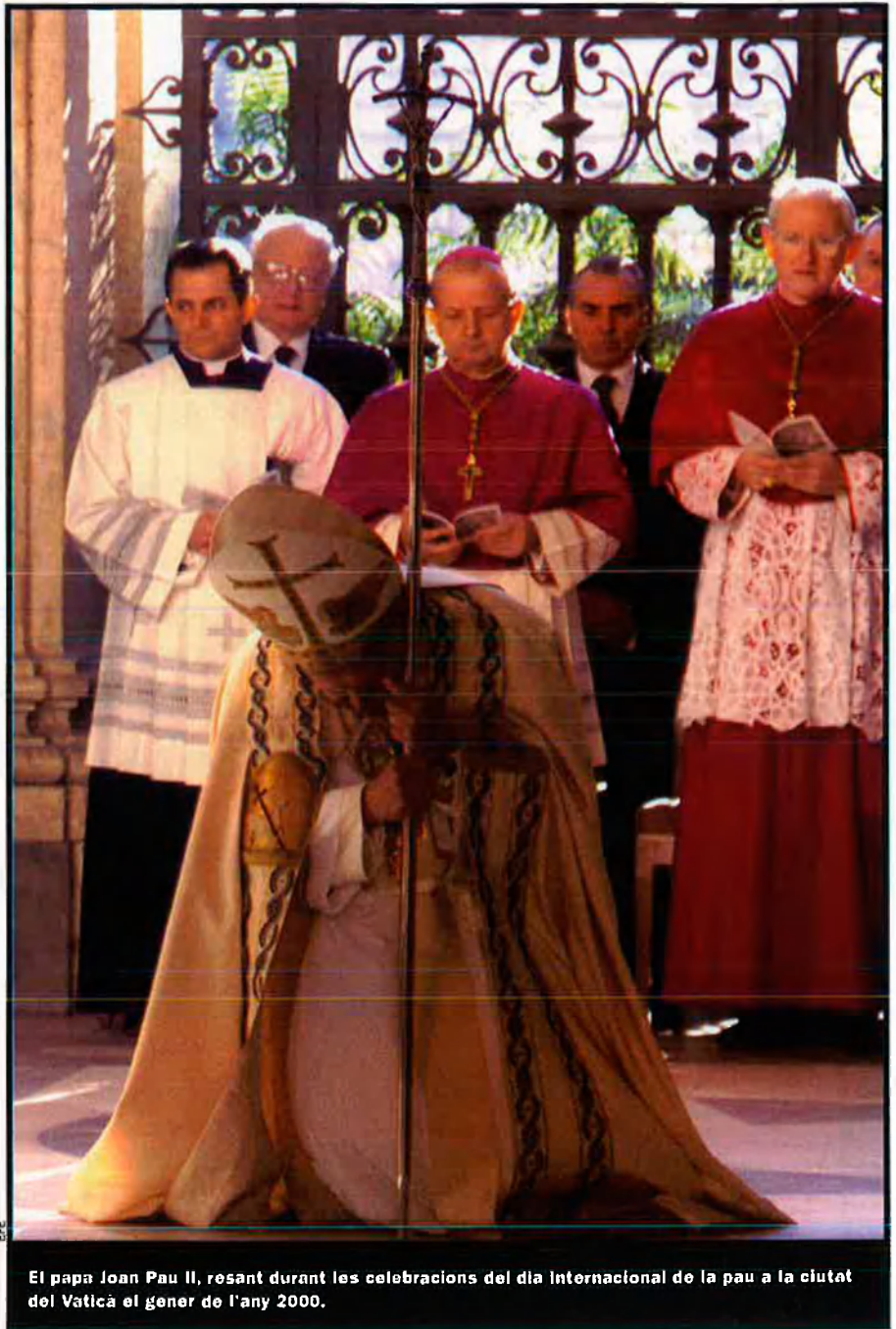
ATORGAMENT 2005

sistema legal del Vaticà es basa en una llei promulgada pel papa Joan Pau II, governador suprem de l'estat del Vaticà, l'any 2000. Els ciutadans disposen de passaport, moneda i segells propis; així com banca, servei de correus i de telègrafs. El Vaticà, a més, també té el seu sistema de control del trànsit, una línia de ferrocarril, una planta generadora d'electricitat i distribució d'aigua potable pròpia.

Per fer funcionar tot això, l'any 2003 el Vaticà disposava d'uns 1.400 treballadors laics, amb un sou mitjà d'uns 18.000 dòlars anuals. El personal del Vaticà, tanmateix, té accés a tota una sèrie de productes sense taxes, molt més barats que a la resta de Roma, i també a un sistema sanitari i de pensions molt generós. L'estat del Vaticà té, a més, servei de seguretat propi, un exèrcit voluntari, la Guàrdia Suïssa, i un sistema judicial amb presó inclosa. En aquest sentit, és interessant assenyalar que el Vaticà, tenint en compte que oficialment només té 455 ciutadans, és l'estat amb més delinqüència per habitant del món, ja que entre els 3 milions de turistes que rep cada any es produeixen més de mil denúncies per robatoris.

Pel que fa a l'administració, entre tots els departaments que disposa la cúria romana, anomenats dicasteris, el més important és la Secretaria d'Estat, dirigida, amb rang de primer ministre, pel cardenal Angelo Sodano. La Secretaria d'Estat és dividida en dues seccions, una per als afers interns, amb departaments organitzats per llengües, i l'altra per a les relacions amb l'estranger, organitzada en departaments per regions del món. D'altra banda, hi ha nou congregacions, una mena de ministeris, entre les quals destaca la Congregació de la Doctrina de la Fe, institució derivada de la Santa Inquisició i que és encapçalada pel cardenal Joseph Ratzinger. A més, hi ha també tres òrgans judicials i onze consells, sense poder de govern, que són més aviat instruments de propaganda. En total, a la cúria romana treballen, entre capellans, bisbes, arquebisbes i cardenals, més de 2.600 religiosos i uns 1.500 laics.

A més de ràdio i televisió, la Santa Seu compta amb un diari "semioficial",

El papa Joan Pau II, resant durant les celebracions del dia Internacional de la pau a la ciutat del Vaticà el gener de l'any 2000.

l'*Osservatore Romano*, i també amb una pàgina web, una de les més visitades de la xarxa. Com a dada curiosa és interessant apuntar que aquesta pàgina rep uns 30 atacs de *hackers* cada setmana, la majoria amb origen als Estats Units. Una investigació feta pel Vaticà pel que fa a aquest tema va descobrir que un dels *hackers* era membre de l'orde dels franciscans.

Una de les creences més esteses, també motiu de malentès entre el Vaticà i

els Estats Units, és pensar que la Santa Seu és una institució amb una salut econòmica envejable. El periodista John Allen no pensa el mateix. La principal font de finançament de la Santa Seu prové de la contribució de les diòcesis repartides arreu del món, que apleguen un total de 4.500 bisbes; així com la d'altres grups i persones individuals, principalment dels Estats Units, Alemanya i Itàlia. El pressupost anual gira entorn dels 260 milions de dòlars l'any, cosa

La plaça de Sant Pere del Vaticà aplega tot sovint celebracions religioses de molta importància per a la Santa Seu, com l'ordenament dels nous cardenals de l'Església catòlica.

que, segons Allen, no situa el Vaticà dins de les 500 institucions sense afany de lucre més grans del món. L'any 1993 la Santa Seu va aconseguir equilibrar els comptes, després de 23 anys de pèrdues; una situació que havia arribat a un punt culminant el 1986 amb un dèficit de 56 milions de dòlars. D'altra banda, les inversions financeres de la Santa Seu es van saldar l'any 2002 amb un dèficit de 18 milions de dòlars. Val a dir, finalment, que el patrimoni del Vaticà es pot valorar en uns 800 milions de dòlars, xifra que s'explica per què les grans obres d'art, com l'estàtua de la *Pietat* i la capella Sixtina de Miquel Àngel, o les pintures de Rafael, són registrades en els llibres del Vaticà a 1 euro cadascuna; un valor idèntic del de les prop de 18.000 peces d'art que posseeix la Santa Seu i que, per considerar-les tresor de la humanitat, no es poden vendre.

D'altra banda, la gran concentració d'organismes i departaments en un territori tan petit explica, en gran part, alguns dels defectes que els catòlics, sobretot els dels Estats Units, observen en la Santa Seu. En primer lloc, cal tenir en compte que hi ha diferències de tipus cultural entre les dues bandes de l'Atlàntic, sobretot a causa de la influència que la ciutat de Roma i la societat italiana exerceixen en general en la mentalitat dels membres de la Santa Seu. Tanmateix, dues de les coses que més exasperen els nord-americans, segons el llibre d'Allen, són el secretisme i la lentitud de la cúria romana. En aquest sentit, l'autor justifica aquests dos defectes amb l'argument que, sovint, són causats per la lògica interna d'una institució mil·lenària que veu el pas del temps d'una manera molt diferent.

Una altra de les raons és el funcionament independent de cada un dels dicasteris, i també la manca de personal per portar a terme l'enorme tasca burocràtica que genera l'administració de l'estat.

Un exemple d'aquest funcionament que explica molt bé quin procés segueixen les coses al Vaticà és el següent: el mes de maig del 2003 el papa Joan Pau II va rebre 23.000 felicitacions per correu electrònic, amb motiu del seu 83è aniversari. Totes es van contestar. Ara bé, en lloc de reenviar-les directament des dels ordinadors, les felicitacions es van imprimir, es van passar a la Secretaria d'Estat i, des d'allí, als respectius departaments per llengües, els quals, finalment, les van llegir i respondre.

Xevi Camprubí